

Politički i društveni aspekti promjene imena NK Varteks

Lovro Lukavečki¹

Sažetak

Kroz vrijeme, razvojem i širokom rasprostranjenošću, sport postaje svojevrsan društveni fenomen koji kod većine ljudi izaziva snažne emocije i privlačnost. Svakako, jedan od najmasovnijih, najraširenijih i najpopularnijih sportova na svijetu jest nogomet koji postaje jednom vrstom svjetovne religije. No, nogomet svojom globalizacijom, profesionalizacijom i komercijalizacijom postaje sve atraktivniji svim akterima društva pa tako njegov odnos s politikom postaje sve intenzivniji. Iako referentna literatura navodi kako je međudnos nogometa i politike vidljiv u Hrvatskoj od same pojave tog sporta na ovim prostorima, u samostalnoj Hrvatskoj on postaje sve očitiji. Uzevši u obzir kako se najveći dio javnoga financiranja sporta u Hrvatskoj ostvaruje na lokalnoj razini te kako politički i društveni aspekti nogometa na istoj razini postaju sve važniji, ovaj rad se bavi istraživanjem međudnosa nogometa i politike u slučaju promjene imena Nogometnog kluba Varteks. Koristeći se kvalitativnom metodom intervjua s relevantnim političkim i društvenim akterima, nastoji se utvrditi snažan međudnos političke, gospodarske i nogometne elite te utjecaj društvenih aktera u procesu donošenja odluka. Također, rad analizira u kojoj je mjeri promjena imena kluba imala utjecaj na sadašnje stanje nogometa i politike u Varaždinu. Zaključno, rad detektira što doista predstavlja promjena imena NK Varteks.

Ključne riječi

lokalna razina, NK Varteks, međudnos nogometa i politike, društveni akteri, stanje nogometa u Varaždinu

---

¹ Lovro Lukavečki student je treće godine politologije na Fakultetupolitičkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu. Kontakt: lovro.lukavecki@gmail.com

Uvod

Vremenom, snažnim razvojem i rasprostranjenošću, sport postaje svojevrsni društveni fenomen koji snažno utječe na većinu ljudi te u njima izaziva različiti spektar emocija. Velika globalna događanja poput Svjetskoga nogometnog prvenstva i Olimpijskih igara pokazuju kako sport postaje jednom od temeljnih društvenih institucija i samim time neodvojiv je od društvene strukture, ali i institucija obitelji, medija, politike, obrazovanja, religije i sl. Sport, sasvim je jasno, postaje dio svakodnevnoga života ljudi širom svijeta (Perasović i Bartoluci, 2007: 2). Jedan od svakako najmasovnijih, najraširenijih i najpopularnijih sportova na svijetu jest nogomet. Usporedimo li ga s drugim sportskim ili zabavnim aktivnostima, pa čak i političkim, kulturnim, vjerskim, može se slobodno reći da ne postoji zbivanje koje može privući toliko ljudi koliko to može nogomet. Isto tako, izrazito je zanimljivo kako nogomet bez obzira na konstantnu smjenu generacija i migracija stanovništva, ali i u okviru velikih kulturnih i civilizacijskih razlika te izazova pomodnih i stalno novih senzacija na tržištu zabave, može zadržati stalnu i široku navijačku potporu (Vrcan, 2003: 13 - 14).

Sveopćom globalizacijom, profesionalizacijom i komercijalizacijom, nogomet kao sport postaje sve prisutniji u svim porama našega društva, a samim time i atraktivniji različitim akterima. Politika, koja kao djelatnost direktno ili indirektno uređuje sve aspekte društva, postaje sve više povezana sa sportom, a time i nogometom kao najpopularnijom sportskom igrom. Iako je utjecaj politike na nogomet, ali i nogometa na politiku, vidljiv u Hrvatskoj od same pojave toga sporta na ovim prostorima (Lalić, 2018: 107) te iako postoje istraživači koji su se time bavili i prije samostalne Hrvatske, kao primjerice Srđan Vrcan, može se reći da je nogomet, ali i sport općenito, u samostalnoj Hrvatskoj od samih početaka države u snažnijem i intenzivnijem međuodnosu s politikom.

Nakon izbijanja Domovinskoga rata mnogi su etablirani sportaši, poput Davora Šukera, Dine Rađe, Dražena Petrovića i Tončija Kukoča, protestirali na različite načine - odbijanjem igranja za Jugoslaviju, zahtjevom za uklanjanje Jugoslavenske zastave na turnirima i sl., zahtijevajući akciju međunarodne zajednice. Ulogu sportaša u priznanju neovisnosti Hrvatske potvrdila je i hrvatska vlada koja je kazala kako su oni preuzeli odgovornu misiju tumačenja incidenta i informiranja o zločinima rata u svijetu. Također, nakon smanjenja intenziteta rata u proljeće 1992. godine,

sportaši su ostali promotori i zagovornici dominantne nacionalne naracije o Domovinskome ratu, osiguravajući i potvrđujući njegovu legitimnost i nasljeđe (Berentin, 2014: 7).

No, osim upotrebe sporta za međunarodno političko priznanje Hrvatske, sport je ujedno bio upotrijebljen i u domaće političke svrhe. Naime, Alex Bellamy tvrdi da je nakon Domovinskoga rata HDZ namjerno koristio međunarodna postignuća sportaša ne bi li stvorio snažnu homogenizaciju nacionalnog ponosa i tako nadomjestio neuspjeh u gotovo svim ostalim društvenim područjima. Stoga su političke elite nastojale transformirati entuzijazam uzrokovan sportskim uspjehom u politički kapital koristeći nacionalnu reprezentaciju za jačanje vladajuće političke elite (Brentin, 2014: 8). HDZ-ova vlada bila je odlučna u snažnoj kontroli hrvatskoga sporta od samog predsjednika ili njegovih lojalnih ljudi. To potvrđuje i politički tjednik Nacional koji u ljeto 1999. godine objavljuje dokumente koji dokazuju da su suci Hrvatske nogometne lige bili pod pritiskom predsjednikovih suradnika ne bi li osigurali Dinamu naslov prvaka u sezoni 1998/1999 (Brentin, 2014: 8).

Nakon smrti Franje Tuđmana, nogomet i politika, s naglaskom na pojedine članove HDZ-a koji su infiltrirani u sportske institucije, u Hrvatskoj nastavljaju svoj snažan međuodnos sa sportom. Takvo stanje potaknulo je mnoge na istraživanje međuodnosa politike i nogometa, no mali broj njih dotaknuo se odnosa nogometa i lokalne politike. Uzevši u obzir da se najveći dio javnoga financiranja sporta u Hrvatskoj ostvaruje na lokalnoj razini², kako politički i društveni aspekti nogometa u posljednjih osam godina od uvođenja izravnih izbora za izvršnu vlast na lokalnoj razini postaju važna tema u nekim kampanjama te kako postoje dugotrajni sporovi navijačkih skupina i vlastodržaca u dva najveća grada (Lalić, 2018: 328-332), potrebno je dublje istražiti međuodnos lokalne politike i nogometa. Temeljem toga, ovaj će rad istražiti međuodnos politike i sporta na specifičnoj priči Grada Varaždina, odnosno promjeni imena Nogometnog kluba Varteks u Nogometni klub Varaždin. Analizirajući, opisat će se povijest imena NK Varteks, utvrditi se politički i društveni aspekti promjene imena te će se istražiti implikacije promjene imena na sadašnje stanje nogometa u Gradu Varaždinu, ali i odnosa nogometa i politike.

---

² Dok je ekskluzionistička strategija podrazumijevala potpuno onemogućavanje integracije žena u sferu plaćenoga rada, nešto blaža strategija segregacije pružala je ženama mogućnost zaposlenja, ali ne i jednake šanse za dolazak do posla, nagrada i društvenoga statusa (Walby, 1990: 53).

Metodološki okvir

Istraživačko pitanje rada usmjereno je na utvrđivanje međuodnosa nogometa i politike na lokalnoj razini te na detektiranje implikacija koje za sobom ostavlja takav međuodnos. Počevši od činjenice utemeljene na referentnim istraživanjima da se većina javnog financiranja sporta u Republici Hrvatskoj realizira iz lokalnih proračuna te kako od uvođenja direktnih izbora za župane, gradonačelnike i načelnike na lokalnoj razini nogomet postaje bitna tema (Lalić, 2018: 328), postavlja se hipoteza postojanja snažnog međuodnosa političke i gospodarske elite te nogometa na primjeru Nogometnog kluba Varteks.

Drugo važno pitanje jest međuodnos društvenih aktera, politike i nogometa. Iz referentne literature može se jasno iščitati kako su navijači relevantan akter na primjeru sporova navijačkih skupina i vlastodržaca (Lalić, 2018: 332). Isto tako, nezanemariva je važnost medija u procesu davanja publiciteta aktivnostima sportskih i drugih institucija, odnosno profesionalno i objektivno izvještavanje, ali i provođenje nadzorne funkcije tzv. *watch dog*-a. Uzevši u obzir navedeno, postavlja se hipoteza o snažnom utjecaju društvenih aktera na procese donošenja odluka.

Posljednje pitanje nameće se samo po sebi i djelomično je specifično za lokalnu temu promjene imena Nogometnog kluba Varteks. Naime, tek površan pregled situacije nogometa u Gradu Varaždinu vodi nas zaključku kako promjena imena kluba pretpostavlja dvije hipoteze – da je promjena imena imala snažan utjecaj na sadašnje stanje nogometa u Gradu Varaždinu, ali i odnosa nogometa i politike te da je promjena imena NK Varteks simbol negativnog utjecaja politike na nogomet.

Metoda istraživanja i mjerni instrumenti

Za potrebe odgovaranja na istraživačka pitanja korištena je kvalitativna metoda, potpomognuta analizom dostupnih internetskih izvora, odnosno portalima i *web* stranicama. Kvalitativno istraživanje provedeno je u obliku intervjua s relevantnim akterima, koji su sudjelovali u procesu promjene imena, tijekom tri mjeseca u razdoblju od studenog 2018. do siječnja 2019. godine. Intervjui su provedeni u polustrukturiranoj formi s političkim akterima toga vremena – Zlatkom Horvatom, dogradonačelnikom Varaždina i predsjednikom NK Varteksa u vrijeme promjene imena i Goranom Jukićem, bivšim vijećnikom HSLLS-a, bivšim glavnim tajnikom Zajednice sportskih udruga i

sportskim direktorom u vrijeme promjene imena. Također, s društvenim akterima toga vremena - Nenadom Kovačićem, tadašnjim novinarom Sportskih novosti, Markom Breljakom, tadašnjim novinarom Sportskih novosti i kasnije portala eVaraždin, Renatom Lukavečkim, tadašnjim novinarom Varaždinskih vijesti te Rikardom Kahlinom i Denisom Vidačekom, predstavnicima *White Stones*-a (navijačka skupina) i članovima skupštine NK Varteks u vrijeme promjene imena kluba. Intervjui su provedeni pitanjima otvorenoga tipa. Pitanja u intervjuima pripremljena su u skladu s interesom o pojedinoj temi i akterom vezanim za temu. Stoga, pitanja su se prilagođavala za svakog aktera ovisno o njegovoj ulozi u cijelome procesu.

Povijest imena nogometnog kluba Varteks

Kroz povijest, tekstilna industrija obilježila je živote mnogih varaždinskih obitelji, ali i sam nogometni klub. Povijest profesionalnog varaždinskog kluba započinje 1931. godine kada tadašnji vlasnik Tekstilne industrije Tivar d.d. u Varaždinu, Ernst Stiasny, svoj češki nogometni duh prenosi na svoje zaposlenike. U tadašnjoj radničkoj zajednici stvoreno je natjecanje između dva neregistrirana kluba - Tivar, koji je predstavljao radnike u izravnoj proizvodnji, i Tekstilna ili Tekstil, koji su činili službenici iz poduzeća. Ubrzo je slijedila profesionalizacija kluba te je spajanjem Tivara i Tekstilne 3. lipnja 1931. godine nastala Slavija. Svoje početne utakmice Slavija je odradila s varaždinskom Slobodom i Prvim seljačkim športskim klubom iz Pustakovca. Od najboljih uspjeha varaždinske Slavije valja istaknuti ulazak u Nacionalnu jugoslavensku ligu gdje je u sezoni 1937./1938. igrala uz bok BSK-a iz Beograda, Građanskog iz Zagreba, Šparte iz Zemuna i ostalih velikih klubova. Sve do 1941. Slavija je nizala svoje uspjehe i u nacionalnoj ligi gdje je ostvarivala solidan rezultat, no tada joj je zbog političkih prilika zabranjen rad (Vukotić, 2001).

Nakon Drugog svjetskog rata, varaždinski nogometni klub nastupa pod novim imenom Tekstilac koje je nastalo spajanjem fiskulturnoga društva Tivar i radničkoga fiskulturnog društva Tekstilac. Iako je svoju prvu utakmicu Tekstilac odigrao 1945. godine, natjecateljsku aktivnost započinje tek u proljeće 1946. Početak natjecateljske aktivnosti Tekstilca obilježava važna pobjeda protiv splitskoga kluba, Hajduka. Pobjeda protiv Hajduka nije bila važna samo zbog dobrog rezultata (3:0), već i zato što je tada Radio Varaždin vršio prvi izravni prijenos jednog sportskog događaja. Iako je Tekstilac uglavnom bio drugoligaš, važno je istaknuti da je 1950. bio prvak Hrvatske lige (Vukotić, 2001).

U sezoni 1958./1959. u Hrvatskoj dolazi do reorganizacije i mijenjanja imena liga, a sve to prati promjena imena varaždinskoga kluba koji od tada nastupa pod imenom Varteks, prema imenu najvećeg tekstilnog kombinata u Jugoslaviji. Osim 3. mjesta u Drugoj saveznoj ligi 1968./1969., zasigurno najsvjetlija točka varaždinskoga Varteksa jest finale Kupa maršala Tita 1961., kada je Varteks igrao protiv Vardara iz Skoplja. Godine 1989. na predsjedničku funkciju NK Varteksa dolazi Anđelko Herjavec, poznatiji kao Đelac, čovjek koji je kasnije postao sinonim za zlatne dane varaždinskoga nogometa. Uprava na čelu s Herjavcem nije dopustila da ratna zbivanja utječu na varaždinski nogomet te se Varteks 23. kolovoza 1991. priključio novoosnovanoj Prvoj hrvatskoj nogometnoj ligi. Postoje doista brojni uspjesi Varteksa, no između ostalog važno je istaknuti sezonu 1995./1996. kada Varteksu porazom od Hajduka promiče 1. mjesto, unatoč tome 10 000 okupljenih na varaždinskom Korzu slavi treće mjesto kao da je prvo te utakmica protiv Heerenveena koju je u uzvratu drugog kola Kupa pobjednika Varteks 1998. godine slavio 4:2 i time prezimio u Europi (Vukotić, 2001).

Zlatne godine zamijenile su teške godine. NK Varteks zbog velikih dugovanja našao se u problemima, a otežavajuća okolnost bilo je teško stanje u kojem se nalazilo tekstilno poduzeće Varteks. Problemi u tekstilnom poduzeću Varteks i njegovo teško pronalaženje sredstava za sponzoriranje nogometnog kluba doveli su u pitanje ime NK Varteks kojega je klub dobio po nekadašnjemu tekstilnom gigantu. Prvi put promjena imena službeno se spominje 2009., kada je predsjednik Nogometnog kluba Varteks Ivan Topolnjak, inače direktor varaždinske plinske tvrtke Termoplin, saziva Izvršni odbor kako bi utvrdio mogućnost promjene imena (24sata.hr, 2018).

Ipak, pritisak javnosti rezultirao je odustajanjem od promjene imena i ostavkom Ivana Topolnjaka kojeg zamjenjuje tadašnji dogradonačelnik Varaždina i saborski zastupnik Zlatko Horvat koji je pokušao smiriti situaciju te je najavio dogovor s firmom Varteks oko nastavka sponzorske suradnje (tportal.hr, 2018). Kako je vrijeme odmicalo, postajalo je sve jasnije da tekstilno poduzeće Varteks neće biti u mogućnosti nastaviti sponzorirati NK Varteks pa je 2010. godine uprava kluba, na čelu sa Zlatkom Horvatom, predložila skupštini kluba promjenu imena NK Varteks u NK Varaždin, s argumentom da je potencijalnim sponzorima problem da klub nosi ime drugog poduzeća. Skupština kojom je presjedao Marijan Bakulić 21. lipnja 2010. godine s 27 glasova za i 2 glasa

protiv (od predstavnika navijačke skupine *White Stones*) mijenja ime kluba i time završava pedesetdvostrana povijest imena NK Varteks (sportnet.rtl.hr, 2018).

Utjecaj političkih aktera na promjenu imena

Politika, viđena kao djelatnost koja uređuje društvo u najširem smislu, uređuje neke njegove dijelove, institucije ili projekte društva i odnose među njima (hjp.znanje, 2018) neosporno utječe i isprepliće se sa sportom kao jednim od najvažnijih sastavnica modernoga društva. Dražen Lalić u svojoj knjizi „Nogomet i politika“ ističe nekoliko elemenata međuodnosa nogometa i politike: lokalna politika i njezin utjecaj na upravljanje klubova, korištenje političkih simbola u nogometu i pojava političkih ideologija u nogometu. Lalić pritom ističe kako se različit utjecaj političkih aktera na nogomet i sastavnica nogometa na politiku u Hrvatskoj pojavljuje u samome početku povijesti nogometa na ovim prostorima. Vezano za to, ističe različite političke aktere koji su izrazito povezani s nogometom poput vlasti, stranaka, civilnoga društva i političara (Lalić, 2018: 42-43 i 215). Intencija ovog poglavlja istraživačkoga rada prvenstveno je utvrditi ključne političke aktere i kroz intervjuje ispitati njihovu ulogu u promjeni imena nekadašnjeg varaždinskog prvotligaša NK Varteksa.

Intervjuirajući različite aktere varaždinskog nogometa stječe se uvjerenje da se većina odgovora o početku propasti varaždinskog nogometa i sve većoj povezanosti s politikom svodi na smrt predsjednika kluba Anđelka Herjavca 20. srpnja 2001. godine. U tom kontekstu, zanimljiva je konstatacija bivšega novinara Sportskih novosti, Nenada Kovačića, koju je izrekao tijekom intervjua koji je proveden za potrebe ovog istraživanja: *Ovaj klub je počeo tonuti kad se politika počela njime baviti. Pokojni Đelac je uvijek govorio da je Varteks stranka svih stranaka i da bez obzira na stranačku pripadnost kada su došli na stadion svi su bili jedno.* Iako nakon Anđelka Herjavca na čelo NK Varteksa 2001. godine dolazi Davor Daraboš, tadašnji direktor Levisa, prema procjeni većine intervjuiranih, sprega politike i nogometa postaje sve jača što se pokazuje 2004. godine odabirom novog predsjednika kluba Tomislava Kezelja, koji je ujedno bio predsjednik županijskog ogranka HDZ-a. Usprkos tome što Kezelj uspijeva relativno dobro upravljati klupskim financijskim stanjem, zbog rezultata i pritiska navijača povlači se s mjesta predsjednika 2007. godine.

Nakon njega dolazi novo vodstvo kluba koje svojom strukturom pokazuje snažnu spregu političke i gospodarske elite te nogometa

u Varaždinu. Novi predsjednik kluba postaje Ivan Topolnjak, direktor gradske tvrtke Termoplin, potpredsjednici kluba postaju Zoran Košćec, direktor firme Varteks, i Zlatko Horvat, dogradonačelnik Grada Varaždina te se formira radno predsjedništvo: Ivan Čehok, varaždinski gradonačelnik i Predrag Štromar, dožupan Varaždinske županije (Indeks.hr, 2018). Ivan Topolnjak svoja je upravljačka prava u spomenutoj tvrtki stekao tijekom pretvorbe i privatizacije krajem devedesetih godina 20. stoljeća za vrijeme mandata gradonačelnika Hrvoja Vojvode, a „Komisiju za prodaju“ gradskih dionica činili su: Tomislav Kezelj, Zlatko Horvat i Ivan Čehok. Zanimljivo je naglasiti kako je, prilikom izbora Ivana Topolnjaka za novog čelnog čovjeka NK Varteksa, predsjednik skupštine kluba bio upravo Hrvoja Vojvoda.

Međusobnu povezanost spomenutih aktera slikovito opisuje rečenica koju je Topolnjak izjavio na tribini „NK Varaždin – sutra?“ u organizaciji Udruge za promicanje i očuvanje tradicije nogometa u Varaždinu: *Situacija je bila kakva je bila...kada naš voljeni Varteks ostaje na -7 bodova, kada taj vrući krumpir više nitko nije htio prihvatiti... uz jedan razgovor Čehoka, Vojvode, Košćeca i mene...nagovorili su me*. No, osim što se dolaskom Topolnjaka na mjesto predsjednika kluba pokazuje izrazita povezanost političke i gospodarske elite s nogometom, pojavljuje se i ideja o promjeni imena nogometnoga kluba. Prema riječima Topolnjaka na već spomenutoj tribini, ideja o preimenovanju kluba bila je prisutna i prije, no prvi javni pokušaj dogodio se u ožujku 2009. godine kada je Topolnjak izašao u javnost s idejom da se klub preimenuje zato što tvornica Varteks više nema kapaciteta biti glavni sponzor kluba (24sata.hr, 2018), što je bilo apsolutno neprihvatljivo navijačkoj skupini *White Stones*, koji pozivaju na prosvjed na utakmici 5. travnja. Nakon toga, Ivan Topolnjak podnosi ostavku na mjesto predsjednika Nogometnog kluba Varteks.

Nakon Topolnjaka, na mjesto predsjednika kluba dolazi tadašnji dogradonačelnik Zlatko Horvat, koji je već čitav niz godina involviran u rad kluba. U intervjuu koji se vodio sa Zlatkom Horvatom, na pitanje što ga je ponukalo na takav angažman odgovara: *Ponukalo me to da je tadašnji predsjednik dao ostavku iz nekih svojih razloga i smatrali smo takav je bio dogovor u gradu da bi trebao netko iz grada doći da to sve skupa poveže, a ja sam bio uvijek sportski orijentirani, uvijek sam se bavio sportom. Iz njegovog odgovora vidi se namjera politike da se snažnije uključi uvođenje*

---

³ Autor rada posjeduje transkripte s tribine koje mu je ustupio tadašnji novinar eVaraždina Marko Breljak.

Nogometnog kluba Varteks, što i sam sugovornik još jasnije pokazuje odgovorom na pitanje je li se oko te odluke konzultirao s tadašnjim gradonačelnikom Čehokom: *Da, naravno. On je u stvari mene, neću reći nagovorio, nisam ja dijete da me nagovori, ali smo u razgovoru došli do zaključka da bi bilo dobro da se ja toga primim i da kroz jedan proces dođemo do toga da se taj klub stabilizira.*

Sagledavajući trenutak dolaska Zlatka Horvata na čelo kluba i kontekst vremena u kojem dolazi, dvije stvari međusobno se isprepliću i snažno upućuju na to da je preuzimanje kluba s Horvatove strane bila politička odluka. To su reakcija javnosti na pokušaj promjene imena i lokalni izbori. Naime, kao što je navedeno, Ivan Topolnjak odlazi u travnju 2009. godine zbog pritiska javnosti i navijača koji ne prihvaćaju promjenu imena kluba, a Zlatko Horvat biva izabran te izjavljuje: *U razgovoru s prvim čovjekom tekstilne tvrtke Varteks Zoranom Koščecom dogovorili smo da ta tvrtka, koja je godinama glavni sponzor kluba, iznađe financijska sredstva kako bi klub i dalje nosio njeno ime* (tportal.hr, 2018). Uzevši u obzir izjave Topolnjaka koji je rekao da tvornica Varteks više nije bila u mogućnosti financirati klub u tom obimu, postavlja se pitanje je li preuzimanje kluba od strane Zlatka Horvata bila taktička politička odluka kako bi se smirila javnost i kako to ne bi utjecalo na rezultat Ivana Čehoka kao kandidata za gradonačelnika i Zlatka Horvata kao kandidata za njegovog dogradonačelnika na lokalnim izborima, koji su bili svega mjesec dana poslije?

Na pitanje, je li odluci da se ponovo pokrenu pregovori oko financiranja s tvornicom Varteks utjecala blizina lokalnih izbora Zlatko Horvat odgovara: *Pa dobro, dijelom da, iako to definitivno nije bila glavna motivacija da se ja prihvatim tog posla u klubu. Izbori su bili 2009. Da, sigurno da su se ponovo pokrenuli pregovori kako bi se smirilo stanje, nije jednostavno promijeniti ime nakon toliko vremena. U kojoj mjeri se doista dolazak Zlatka Horvata i njegovo vođenje kluba može ocijeniti kao miješanje politike u sport, govori postavljanje dotadašnjeg glavnog tajnika Zajednice športskih udruga i bivšeg vijećnika HSLS-a (stranke Ivana Čehoka) Gorana Jukića za direktora kluba u listopadu 2010. godine. U intervjuu koji se vodio s Jukićem, on izjavljuje: *Ja dolazim u klub u dogovoru s gradonačelnikom Čehokom i predsjednikom Horvatom. Situacija u klubu je alarmantna, ljudi u klubu su digli ruke od svega, jedina šansa je bila da grad spasi sve. Dogradonačelnik Horvat i Čehok su meni trebali „otvoriti vrata“ sponzora i ostalih institucija te omogućiti politički i drugi utjecaj da ja realiziram ozdravljenje kluba.**

Također, klub je korišten u političke svrhe, točnije u svrhu izborne kampanje i izborne utrke, što jasno pokazuje stavljanje tadašnjega Vartekšovog trenera Dražena Beseka na *Nezavisnu građansku listu* Ivana Čehoka na lokalnim izborima 2009. godine. Drugi primjer su prijevremeni lokalni izbori 2011. godine kada je Horvat bio kandidat za gradonačelnika i predsjednik preimenovanog NK Varaždin. Upravo se tada od Horvata i uprave kluba pred izbore aktualizirala tema vraćanja imena Varteks (Sportnet.rtl.hr, 2019) što također usmjerava prema zaključku da se klub koristio u svrhu predizborne kampanje. Na skupštini 21. lipnja 2010. godine za vrijeme mandata Horvata, promijenjeno je ime (sportnet.rtl.hr, 2018), no važno je istaknuti kako je njome presjedao Marijan Bakulić, tadašnji pročelnik Upravnog odjela za komunalni sustav, urbanizam i zaštitu okoliša koji je na lokalnim izborima 1997. i 2001. ispred HNS-a bio izabran za gradskoga vijećnika, što opetovano pokazuje snažnu spregu politike i varaždinskog nogometnog kluba, ali i želju politike da kontrolira procese unutar kluba.

U intervjuu na pitanje zašto su promijenili ime kluba, Horvat odgovara:

Ja sam u tom trenutku bio godinu dana predsjednik kluba. Kroz čitavo to vrijeme pokazalo se da u svakom razgovoru sa sponzorima, od kojih smo očekivali da će pokrivati 80% prihoda kluba, a 20% da bude otprilike grad pokrivao, se iskristalizirao da s takvim imenom privatne firme mi ne možemo privući sponzore u onom obimu u kojem je to potrebno. Upravo iz tog razloga krenuli smo u promjenu imena, potpuno svjesni da će to izazvati određene reakcije kod navijača.

No, da Horvat u svojoj odluci nije bio sam, već je iza te odluke stajala gradska politika potvrđuje njegov odgovor: *Stav grada je bio pozitivan do kraja, ja sam imao apsolutnu podršku i gradonačelnika i gradskog poglavarstva. Gotovo isti argument u intervjuu navodi i tadašnji direktor Jukić: Potencijalnim ulagačima i donatorima je smetalo da klub nosi ime po privatnoj firmi. Vindija, Farmal iz Ludbreg, Zagorje Tehnobeton, Boxmark plus gradske firme u cilju privatizaciji kluba. Privatizacija kluba je bila bitan segment jer smo zaključili da na razini grada sve ne funkcionira kako smo mi željeli.*

Uzevši u obzir provedene intervjuje, povijesnu rekonstrukciju aktera, njihovu ulogu i međusobnu povezanost, utvrđuje se da svi nalazi neosporno ukazuju na točnost početne teze o snažnom međuodnosu političke i gospodarske elite te nogometa na primjeru Nogometnog kluba Varteks. Također, nalazi ukazuju da su uz sve druge, ključni politički akteri bili Ivan Čehok i Zlatko Horvat koji

su povezani s gotovo svim procesima i akterima unutar kluba te su bili, ne samo posredni, već direktni zagovaratelji promjene imena kluba. Zlatko Horvat predstavlja izravnog aktera koji je direktno bio umiješan u sve procese vezane za promjene imena, dok Ivan Čehok predstavlja neizravnog aktera zato što je bio posredno, a ne izravno povezan s procesima. Dakle, neosporno je da je politika, odnosno politički akteri, od početka kontrolirala sve procese koji su se odvijali unutar kluba, ne libeći se direktno uplesti u upravljanje kluba i postavljati svoje kadrove. Isto tako, u nekoliko navrata pokazalo se da politika koristi svoj utjecaj unutar kluba u političke svrhe, što se jasno vidi na primjeru smirivanja strasti prije lokalnih izbora, ali i postavljanja trenera kluba Beseka na Čehokovu kandidacijsku listu.

Kada se govori o motivima političkih aktera za snažnim uplitanjem u sferu nogometa, nogomet treba sagledati u suvremenome kontekstu i onome što predstavlja. Nogomet ima izuzetan mobilizacijski potencijal, utječe na emocije ljudi, a samim time sve što je povezano s nogometom može utjecati na ljude i njihovu biračku odluku. Stoga, motive možemo tražiti ne samo u želji političara da imaju kontrolu nad svim poljima društvenoga života, već i da instrumentaliziraju nogomet u političke svrhe kao što smo vidjeli na primjeru NK Varteks. S druge strane, političke motive za promjenom imena varaždinskog prvoligaša teško je jednoznačno odrediti, naprotiv nemoguće je ponuditi jednostavan odgovor. Ako se ovaj primjer pokuša usporediti s već poznatom promjenom imena Dinama 90-ih godina, mogu se doista pronaći određene sličnosti. Kao što je već spomenuto, Varteks je u bivšoj Jugoslaviji bio jedan od najvećih tekstilnih kombinata te je takvo ime, kao i u slučaju Dinama, bilo poveznica s jugoslavenskim komunističkim režimom. S obzirom na to da su promjenu imena zahtijevali ljudi koji su snažno povezani s HDZ-om⁴, opet kao i slučaju Dinama, jedna od pretpostavki mogla bi biti da je zahtjev za promjenom imena bio politički motiviran sa željom da se prekine poveznica s jugoslavenskim komunizmom.

No, nameće se pitanje zašto je ista gospodarska elita zahtijevala promjenu baš u tome trenutku. Nastavno na to, konfuzno je što su

---

⁴ Iako Horvat i Jukić u početku intervjua nisu bili spremni otkriti imena sponzora kojima ime NK Varteks nije bilo prihvatljivo, nakon autorovog inzistiranja, između ostalih, ističu tvrtke Vindija i Zagorje-Tehnobeton. Zanimljivo je u tome kontekstu navesti kako je vlasnik Vindije Dragutin Drk član HDZ-a, jedan od dogradonačelnika Varaždina uz Ivana Čehoka Hrvoju Vojvodi 1997. godine, dok je generalni direktor Zagorje-Tehnobetona u vrijeme promjene imena bio Miroslav Bunić, također član HDZ-a protiv kojeg je u svibnju 2014. godine USKOK podigao optužnicu u kojoj su suoptuženici Čehok i Horvat (tportal.hr, 2018).

tražili promjenu imena baš tada, a nisu je tražili tijekom 90-ih, već su klub podržavali i financirali. Isto tako, tijekom istraživanja nije pronađeno da je netko od aktera Varteks stavljao u takav kontekst. Pretpostavka je da se radi o nespretnoj odluci koja proizlazi iz nesposobnosti i bezidejnosti, ali i želje političkih aktera da riješe problem financijskog stanja u klubu što je brže moguće.

Utjecaj i reakcija društvenih aktera

Svakako, uz politički aspekt promjene imena veže se i društveni aspekt koji u ovome slučaju uključuje čitavo društvo lokalne zajednice i šire. Istraživanjem su utvrđena dva ključna društvena aktera koji su sudjelovali u procesu promjene imena NK Varteks – mediji i navijačka skupina *White Stones*. Već u devedesetim godinama prošloga stoljeća, a posebice tijekom prošloga desetljeća dolazi do promjene percepcije navijačkih skupina – umjesto heroja, javnost ih sve više percipira kao huligane. Takva slika vjerojatno je posljedica njihovoga ponašanja na stadionima i izvan njih (Lalić, 2018: 259). S druge strane, mediji kao svojevrsni posrednici između sporta i društva imaju značajnu ulogu u interakciji sporta i politike. Prema Laliću, mediji u demokratskim zemljama imaju niz različitih funkcija, od kojih su za sport ključne: informiranje o zbivanjima vezanima za međuodnos nogometa i politike, omogućavanje publiciteta aktivnostima sportskih, političkih i drugih institucija, ali i provođenje nadzorne funkcije, omogućavanje platforme za javnu raspravu o politički bitnim pitanjima koja bi trebala olakšati formuliranje javnoga mnijenja, dok pojedini mediji imaju ulogu kanala za zagovaranje stajališta nogometnih aktera o politici i političkih aktera o nogometu (Lalić, 2018: 290).

Kako bi se istražila uloga navijačke skupine *White Stones* te njezina moć u procesima donošenja odluka, intervjuirana su dva predstavnika navijačke skupine, Rikard Kahlina i Denis Vidaček, kao i ostali važni akteri varaždinskog nogometa toga vremena. Njihova uloga analizirana je trima, međusobno povezanim procesima: odlaskom Tomislava Keželja s mjesta predsjednika, reakcijom na pokušaj promjene imena u NK Varaždin-Farmal i konačno, reakcijom i borbom protiv promjene imena na skupštini kluba 21. lipnja 2010. godine. Navijačka skupina, čiji protagonisti kao najvažniji moto ističu – „I život svoj i sreću svu ja ostavit ću Varteksu!“, nastala je na utakmici 1. proljetnog kola 3. lige bivše Jugoslavije u sezoni '89./'90. Varteks – Zagreb (facebook.com, 2018). Postupno, nakon smrti dugogodišnjega predsjednika NK Varteks, Anđelka Herjavca, navijačka skupina *White Stones* počinje

se pasivizirati. No, 2007. godine varaždinski prvoligaš NK Varteks pada u rezultatsku krizu od pet uzastopnih poraza te se u tom trenutku javlja nezadovoljna skupina obožavatelja varaždinskog nogometnog kluba koja formira Udruhu prijatelja NK Varteks te stupa u kontakt s već pasiviziranim *White Stones*-ima. Tada dvije udruge u suradnji odlučuju postaviti plakat u gradu s natpisom „VARTEKS TREBA PREDsjedNIKA KOJEMU JE STALO“. Uz plakat šalju i priopćenje u kojem obrazlažu svoj čin: *Jumbo plakat, kojeg su po riječima predsjednika NK Varteks Tomislava Kezelja postavili "anonimni" prijatelji Varteksa, djelo je trideset i jednog navijača NK Varteks. Njime smo javno i u skladu s demokratskim uzusima odlučili ukratko reći što mislimo o radu predsjednika NK Varteks Tomislava Kezelja i klupske uprave. U istome priopćenju vrlo jasno navode zahtjev za ostavkom Tomislava Kezelja: Sve ovo smatramo dovoljnim razlozima za odstupanje gospodina Kezelja te ga ovim putem još jednom molimo: "Gospodine Kezelj, u interesu NK Varteks, molimo Vas odstupite". (sport.rtl.hr, 2018). Svega desetak dana kasnije, Tomislav Kezelj kao i njegovi dopredsjednici Zvonko Rožmarić i Đuro Podvezanec, podnose ostavku (Index.hr, 2018).*

Nakon Tomislava Kezelja, na mjesto predsjednika dolazi Ivan Topolnjak koji je, prema riječima Kahline i Vidačeka, *White Stones*-ima bio dobra opcija jer su znali da je Topolnjak direktor stabilne tvrtke i kao takav, vjerojatno će financijski stabilizirati klub. No, njihov odnos vrlo brzo postao je napet zbog imena kluba kojega je Topolnjak konstantno osporavao. Na pitanje kakav je bio njihov odnos navijači odgovaraju: *Bilo je dosta teško s njim, zato što je on zastupao tezu da NK Varteks nosi ime po privatnoj firmi što mi nismo prihvaćali kao argument. Mi smo zastupali stav da je NK Varteks brend iznad tvornice i da Topolnjak to pitanje ne treba otvarati. Zbog toga je naš odnos bio dosta napet. Erupcija nezadovoljstva White Stones-a dogodila se u travnju 2009. godine kada je Topolnjak predložio da se NK Varteks preimenuje u NK Varaždin-Farmal po Ludbreškoj tvrtki Farmal koja bi postala sponzor kluba (24sata.hr, 2018).*

U intervjuu navijači su istaknuli: *Naš stav je bio da je, s obzirom na iznos koji je Farmal nudio klubu, uopće bespredmetno razgovarati o tome. White Stones-i kao reakciju šalju javno priopćenje u kojemu se protive promjeni imena i pozivaju sve navijače na utakmicu 5. travnja: U nedjelju, 5. travnja, na stadionu VARTEKSA u 16 sati i 30 minuta moramo pokazati svoju snagu. Stadion mora biti pun do posljednjeg mjesta. Taj dan nema službenih putovanja, obiteljskih obaveza, rođendana, roštiljanja, posla, žene, djece, majki, očeva, stričeva i ostale rodbine. Taj dan svi simpatizeri, navijači, slučajni namjernici, Varaždinci i svi kojima je Varteks ikad išta značilo moraju biti na*

stadionu i glasno reći NE DAMO TE! (Indeks.hr, 2018). Ubrzo nakon toga, Topolnjak podnosi ostavku. Na pitanje, je li na odustajanje od promjene imena i odlazak Topolnjaka utjecao pritisak javnosti, odnosno navijača, medija i građana, većina sugovornika odgovara potvrdno.

Primjerice, tadašnji novinar Sportskih novosti Nenad Kovačić rekao je: *Velikim dijelom da, jer tadašnja uprava je predlagala tu promjenu imena koja je odjeknula negativno upravo zbog tradicije i rejtinga Varteksa kao brenda i svega što je klub pod tim imenom napravio. S navedenim se slaže i tadašnji novinar Sportskih novosti Marko Breljak:*

Pritisak je bio izrazito snažan jer se i prije tog događaja, godinu i pol prije, formirala Udruga prijatelja NK Varteks te se ponovo aktivirala udruga White Stones. Oni su činili jednu dosta veliku snagu i kompaktnu cjelinu u smislu obrane imena Varteks, ali i u smislu da naglasak bude na domaćim igračima, da poslovanje i upravljanje bude transparentno. Stoga, moglo bi se reći da je to jedan od razloga odlaska Topolnjaka.

Generalizirajući odlazak dvaju predsjednika kluba, Kezelja i Topolnjaka, olako se može potvrditi veliki utjecaj *White Stones*-a s obzirom na to da su prinudili dvoje predsjednika da napuste svoje funkcije. S tom se konstatacijom navijači nisu složili, ističući kako ih u upravi kluba nikad nisu smatrali kao ravnopravne sugovornike. Primjerice, na pitanje je li njihov pritisak bio ključan za odlazak Topolnjaka kažu: *Imam dojam da je Topolnjak u tom trenutku već bio na odlasku jer nisu ispunjena obećanja od grada oko financijske potpore, a reakcija navijača mu je bila samo povod. Ne vjerujem da smo mi bila tolika snaga.*

Nakon Topolnjaka, ideju o promjeni imena kluba nastavlja novi predsjednik kluba Zlatko Horvat, koji vrlo brzo stavlja odluku o promjeni imena NK Varteks u NK Varaždin pred skupštinu kluba 21. lipnja 2010. godine. Navijači su nastojali zaustaviti promjenu imena kluba akcijama, primjerice „*Ne damo Varteks*“ (Index.hr, 2018), no to nije imalo previše utjecaja. Na toj skupštini navijači su imali dvoje predstavnika, Rikarda Kahlinu i Denisa Vidačeka koji su glasali protiv promjene imena. Svoju odluku obrazložili su: *Bili smo protiv, prvenstveno zato što smo zastupali stav da se klub treba zvati Nogometni klub Varteks jer je to brend. Gdje god smo došli ljudi su prvo znali za Nogometni klub Varteks, a tek onda za firmu Varteks. Drugo, zato što uprava nije prezentirala nikakav plan po kojem bi mi vidjeli da to ima ekonomsko opravdanje. Mi smo pitali koji su to sponzori, ali dobili smo odgovore da nam ne smiju reći. Postavlja se pitanje koji su čimbenici utjecali na to da navijači u ovome, trećem slučaju, ne*

uspijevaju izvršiti javni pritisak? Zašto je takva odluka prošla i je li pritisak 2010. godine bio manji, pitanja su oko kojih se sugovornici nisu složili.

Na primjer, tadašnji novinar Sportskih novosti Marko Brelljak ustvrdio je kako je pritisak 2010. godine bio prilično manji i da se bilo teško boriti protiv struja koje su namjeravale promijeniti ime jer su bile prejake te je financijska situacija ujedno bila sve teža. Nenad Kovačić, novinar portala Sportskih novosti, tvrdi kako pritisak nije bio manji, ali da je očito kako se 2010. godine stvorio određeni konsenzus skupina koje su bile dovoljno jake i navijači to nisu mogli spriječiti. Uz to, Kovačić dodaje: *Uvijek je bitno gledati kontekst. Naravno da glas javnosti i glas navijača neće jednako odjeknuti kada postoje određeni politički okviri koji mogu biti ugroženi i kada ne mogu biti ugroženi. Ja neću reći da su izbori bili razlog tome, ali definitivno da se iz nekog razloga kupovalo vrijeme godinu dana prije i nije se pošto poto išlo u promjenu imena. 2010. godine je to prošlo, iako nije bilo manje navijača niti je pritisak bio manji. Navijači pak smatraju da nisu imali potporu društva u posljednjoj borbi: Mi smo tada ostali sami, čak i predstavnik radne zajednice glasao je za promjenu imena zato što su im obećali da će dobiti zaostale plaće. Mi smo probali lobirati kod skupštinaru, ali bezuspješno. Više ni mediji nisu izvoještavali o promjeni imena kao izvanrednoj vijesti.*

Sagledavajući u cjelini, uvažavajući sve dostupne informacije i kontekst toga vremena, zaključuje se da su odgovori svih aktera točni, a konačan odgovor mogao bi se pronaći u fuziji njihovih argumenata. Dakle, akteri čiji je cilj bio promjena imena očigledno su bili u toj namjeri odlučniji, između njih je postojao konsenzus i nisu bili ugroženi kontekstom lokalnih izbora kao godinu dana ranije. S druge strane, navijači su dobrim dijelom ostali sami u borbi te je očito težina financijske situacije u klubu bila mnogima prihvatljiv argument.

Iznimno važan društveni akter u cijelome procesu promjene imena NK Varteks su mediji te je važno sagledati njihovu ulogu i istražiti njihov položaj u tom trenutku. Dva osnovna smjera u kojima su istraživane uloge i položaj medija u vrijeme promjene imena jesu: profesionalno i objektivno izvještavanje o događajima te uloga nadziranja procesa, odnosno tzv. „*watch dog*“. Da bi se utvrdilo sve navedeno, provedeni su intervjui s relevantnim predstavnicima medija toga vremena. Dakle, mediji kao određeni posrednici između sporta i zajednice nose odgovornost profesionalnoga i objektivnoga izvještavanja o događajima. Prema člancima, može se ustvrditi da su mediji doista profesionalno

izvještavali o svim događajima vezanima za promjenu imena NK Varteks. Pritom se podrazumijeva objektivno izvještavanje koje naglašava jednak pristup, ali i jednaku količinu medijskoga prostora za obje strane te nepostojanje određenih kolumni i članaka koje bi mogle imati subjektivni predznak.

Iste nalaze potvrđuju intervjui s tadašnjim novinarima Markom Breljakom iz Sportskih novosti i Renatom Lukavečkim iz Varaždinskih vijesti. Breljak ističe da u to vrijeme nije bilo lako pisati o tim temama, ali i procjenjuje da su mediji posao obavili profesionalno: *Nije bilo nigdje nekakvih velikih autorskih tekstova i kolumni. Mediji su radili posao profesionalno i uvijek su dali priliku javnosti da izrazi svoj stav kroz medije, stoga je s te strane pritisak bio prisutan. Mediji su bili profesionalni, ali je i na njima bio određen pritisak cijelo vrijeme, od strane uglednika i ljudi iz Uprave kluba, uz onaj neviđeni pritisak. Tako d, i nije bilo lako pisati o tim temama. Na istome je tragu i Lukavčeki koji ističe: Istina, nije bilo lako o tome pisati, pritisak je bio s obje strane – političke i navijačke. Rekao bih i jedni i drugi bili su dijelom u pravu. Srce je vuklo na jednu stranu, onu navijačku, odnosno na tradiciju imena Varteks, a s druge strane znali smo da su došla druga vremena i da je možda vodstvo kluba u pravu. Međutim, novinari su nastojali biti maksimalno profesionalni i objektivno izvještavati o događajima.*

Druga bitna uloga medija jest nadzor aktivnosti sportskih, političkih i drugih institucija, ono što se u stručnoj, ali i široj javnosti naziva „*watch dog*“ (Lalić, 2018: 290). Lalić konstatira kako mediji, vezano za međuodnos nogometa i politike u današnjoj Hrvatskoj, razmjerno uspješno provode informiranje i omogućavanje publiciteta institucija, no ističe da mediji slabo provode nadzornu funkciju (Lalić, 2018: 291). U tom kontekstu važno je naglasiti jednu, prema navijačima izrazito spornu, situaciju tijekom procesa promjene imena. Naime, prema tvrdnjama predstavnika navijačke skupine White Stones, koji su ujedno bili i članovi skupštine 21. lipnja 2010. godine, skupština tog datuma nije mogla donijeti odluke jer nije imala potreban kvorum. Navijači tvrde da tog datuma u prostoriji nije bio natpolovičan broj skupština koji je potreban za kvorum da bi se mogle donijeti odluke. Nadalje, kao još jedan sporan trenutak na skupštini, navijači ističu samo ime koje je skupština izglasala.

Prema tvrdnjama navijača, skupština je izglasala ime NK „Varaždin“, no udruga pod tim imenom već je postojala te je ono bilo zauzeto. Naknadno, prema tvrdnjama navijača u zapisniku sa sjednice skupštine, ime je promijenjeno u NK „Varaždin“

Varaždin. Svoje tvrdnje potkrjepljuju zapisnikom sa sjednice u kojemu stoji: *Izvršni odbor razlučio je emocije i financiranje Kluba i predložio promjenu imena u NK „Varaždin“.*, dok je u daljnjem dijelu zapisnika dodan nastavak Varaždin: *Prijedlog je usvojen. Ime NK „Varteks“ promijenjeno je u NK „Varaždin“ Varaždin*⁵. Također, navijači ističu da su u cijelome procesu borbe protiv nepravilnosti ostali sami. Prema njihovim riječima, slali su pritužbe, ali nitko nije odgovorio: *Mi smo se žalili Uredu državne uprave u Varaždinu, Ministarstvu državne uprave u Zagrebu, pravnoj službi Hrvatskog nogometnog saveza, ali nam nitko nije na naše pritužbe odgovorio.* Dodavši, a za ovaj odlomak ključno: *Mediji su promjenu imena prenijeli kao normalnu vijest, s tim da su navijači bili protiv „kak' je i normalno“ jer su navijači uvijek protiv. Naše naglašavanje neregularnosti skupštine nitko od medija nije shvatio ozbiljno.* Stoga, može se zaključiti da u ovome slučaju, uz sve institucije koje su pokazale neozbiljnost neprovođenjem kontrole nad regularnošću skupštine, mediji nisu posve ozbiljno i profesionalno odradili svoju funkciju „*watch dog*“.

Stoga, može se konstatirati da je hipoteza o snažnome utjecaju društvenih aktera na procese donošenja odluka djelomično potvrđena. Iako su društveni akteri doista uspijevali u više navrata utjecati na procese donošenja odluka, kao što to potvrđuju slučaj ostavke Tomislava Kezelja i Ivana Topolnjaka, na kraju ipak ne sprječavaju ključan trenutak promjene imena. Usprkos profesionalnome i objektivnome izvještavanju medija i pritom otvaranju dovoljnog prostora navijačima za javni pritisak, izuzev slučaja s potencijalnom proceduralnom greškom u promjeni imena, u zadnjoj etapi društveni akteri nisu imali dovoljan utjecaj.

Implikacije na status nogometa u gradu

Posljednji, ali ne i manje važan, aspekt istraživanja jesu posljedice promjene imena NK Varteks na političku i društvenu percepciju nogometa u Varaždinu, odnosno implikacije promjene imena na stanje nogometne scene u Varaždinu danas. Kao i u prethodna dva poglavlja, istraživanje ovoga aspekta temelji se na povijesnoj rekonstrukciji te intervjuima s relevantnim akterima toga razdoblja.

Kao posljedica raspada NK Varteks, kasnije preimenovanog u NK Varaždin koji je završio u stečaju, danas u Varaždinu postoje dva nogometna kluba. S jedne strane, 29. svibnja 2011. osnovan je NK

---

⁵ Autor posjeduje zapisnik sa sjednice skupštine NK Varteksa 21. lipnja 2010. koji mu je ustupio tadašnji skupštinar i član navijačke skupine *White Stones* Rikardo Kahlina.

Varteks, uglavnom od pripadnika navijačke skupine *White Stones*, koji se danas natječe u MŽNL Varaždin – Čakovec (nk-varteks.com, 2018), dok je s natječe u MŽNL Varaždin – Čakovec (nk-varteks.com, 2018), dok je s druge strane, iste te godine osnovana NK Varaždin Škola nogometa koja je potom preimenovana u NK Varaždin Varaždin (regionalni.com, 2018) koji se danas natječe u Drugoj HNL. U intervjuu, na pitanje što je potaknulo navijače na osnivanje NK Varteks kao zasebnoga kluba, oni odgovaraju:

A zašto smo osnovali? Zato što smo bili protiv ovog... Mi smo praktički više od 20 godina posvetili klubu i naš život se vrtio oko kluba. Ako je utakmica bila u nedjelju, u ponedjeljak i utorak smo razgovarali kako je bilo u nedjelju na utakmici, a u srijedu smo već razgovarali kako će biti u subotu ili nedjelju na utakmici, kuda idemo na gostovanje, hoćemo li ići vlakom, busom ili autima, ako smo doma kakva će biti koreografija. Mi smo jednostavno živjeli za taj klub i točka. U tih dvadeset godina mi smo postali prijatelji i kumovi. I normalno kada ti netko to sve na neki način oduzme da razmišljaš kako zadržati to što si do tada imao. Kada smo kretali u osnivanje kluba, naša ideja je bila prvenstveno da se loptamo po seoskim pašnjacima i da se svaku nedjelju družimo. Ništa drugo, nikakav rezultat, spas varaždinskog nogometa, Varteks u prvoj ligi. Dakle, očuvanje tradicije. Mi uopće nismo sumnjali da to neće ići, u početku nas je bilo 10-15.

Na dodatno pitanje, je li upravo promjena imena bila ključan faktor, odgovaraju potvrdno dodavši kako je to bio povod uz tadašnju bezidejnost u vođenju kluba. Koliko doista promjenu imena kluba navijači smatraju važnom za klub, ali i varaždinski nogomet govori njihova sljedeća izjava u intervjuu: *Uz cjelokupnu situaciju u klubu, promjena imena je bila kap koja je prelila čašu kada su navijači rekli „ok, sad je dosta“. Pitanje je što bi bilo da nisu promijenili ime. Da nisu promijenili ime, klub bi i dalje imao podršku navijača i pitanje je bi li uz takav moment HNS izbacio klub iz prve lige. Klub je ostao bez identiteta i iz te perspektive možemo reći da su bile snažne implikacije na sadašnje stanje. Na tragu toga, većina sportskih novinara toga vremena koji se slažu da postoje snažne implikacije promjene imena kluba na sadašnje stanje u varaždinskom nogometu, dok primjerice tadašnji novinar Sportskih novosti Nenad Kovačić ide korak dalje, odnosno ističe da su se posljedice toga reflektirale na cjelokupan varaždinski sport: *Implikacije su izuzetne na cjelokupan varaždinski sport i to kategorički tordim. Degradiranjem sportskog brenda nogometnog kluba Varteks, neću reći da je uništen masovan varaždinski sport, ali je jako unazađen. Nogomet je uvijek bio generator razvoja varaždinskog sporta u cjelini jer masa mladih koja nije uspijevala u nogometu je odlazila u druge sportove.**

Jedini od sugovornika koji se ne slaže da je promjena imena imala

snažne implikacije na nogometnu scenu u Varaždinu jest Zlatko Horvat koji smatra kako to nije negativno utjecalo, argumentirajući svoj stav time što današnji NK Varaždin ima ambicije za Prvu ligu, a utakmice posjećuje 1500 do 2000 ljudi. Iako je argument Zlatka Horvata o relativno uspješnom napredovanju današnjega NK Varaždin koji ima realne ambicije vratiti varaždinski nogomet u Prvu nogometnu ligu donekle točan, neosporno je kako postoji drugi paralelni klub osnovan od nezadovoljnih navijača. Samim time, unutar diskusije o implikacijama promjene imena na varaždinski nogomet, nameće se pitanje je li Varaždin podijeljen grad po pitanju nogometa? Sportski novinari s kojima su vođeni intervjui odgovaraju potvrdno na pitanje te se slažu da je Varaždin podijeljen po pitanju nogometa, a tadašnji novinar Sportskih novosti Marko Breljak dodaje kako: *traje jedan 'tih rat', gdje svako malo na površinu nešto izbije*. No, na takvo pitanje zanimljiv odgovor pružili su navijači udruge *White Stones* koji konstataciji o podijeljenosti grada po pitanju nogometa daju drugačiju perspektivu: *Varaždin je podijeljen po pitanju poimanja nogometa. Mi okupljamo ljude koji ne pate za tim da moramo biti u Prvoj ligi, da moraju igrati legende, da nam sve to skupa predstavlja zadovoljstvo, a ne nekakav teret*.

No, iako u Varaždinu postoje dva kluba, između kojih očigledno postoji određeni animozitet, postavlja se pitanje je li moguće nadići potencijalne podjele i ujediniti snage u jednome zajedničkom klubu? Na to pitanje, gotovo svi akteri odgovaraju u pesimističnome tonu. Valja istaknuti odgovor tadašnjega novinara Varaždinskih vijesti Renata Lukavečkog: *Stvari su otišle predaleko i jednostavno fuzija ova dva kluba je nemoguća. Dok je mlađa populacija nogometnih navijača sklona NK Varteksu, starija populacija je sklonija NK Varaždinu. U ovome trenutku vidljiva je naklonost gradske i županijske politike NK Varaždinu jer u NK Varteksu ne vide nikakvu perspektivu daljnjeg napretka što samo po sebi nameće zaključak o sveprisutnosti politike u svim porama društva, pa tako i u nogometu*.

Osim implikacija na nogometnu scenu u Varaždinu, rad se usredotočuje i na posljedice promjena imena NK Varteks u NK Varaždin, na političku percepciju nogometa u Varaždinu te važnost nogometa u političkoj utakmici. Lalić konstatira kako politički i društveni aspekti sporta od vođenja izravnih utrka za župane, gradonačelnike i načelnike postaju bitna tema u nekim kampanjama uoči lokalnih izbora dodajući kako važnost lokalne vlasti za nogomet pokazuju učestali sporovi navijačkih skupina i vlastodržaca u dva najveća grada (Lalić, 2018: 328-332). S obzirom na to da se ovim radom utvrđuje prisutna određena podjela po

pitanju nogometa u Varaždinu, otvara se mogućnost da se pitanje nogometa nametne u politici i političkoj utakmici. U političkim kampanjama nogomet postaje sve bitnija tema, a to pokazuje i posljednja predizborna kampanja u Varaždinu 2017. godine. Naime, već u ožujku 2017. godine bitnu temu potaknuli su iz kluba NK Varteks poslavši upite tadašnjim kandidatima za gradonačelnika Alenu Kišiću, Damiru Habijanuu i Zlatanu Avaru. Postavili su tri pitanja koja idu u dva smjera: hoće li podržati zahtjev NK Varteks da igraju na Gradskome stadionu Varteks i kako vide budućnost varaždinskoga nogometa s obzirom na situaciju postojanja dva kluba.

Odgovore kandidata za gradonačelnika objavili su na svojoj službenoj stranici (nk-varteks.com, 2018). Slično ispitivanje izvršio je portal Varazdinski.hr svega nekoliko dana prije lokalnih izbora, postavivši kandidatima pitanje: *Kako vidite situaciju u varaždinskom nogometu (odnos NK Varaždin – NK Varteks) i koje rješenje nudite?.* Gotovo svi relevantni kandidati tada su se zalagali za određenu fuziju ili suradnju dvaju klubova, kao i omogućavanje korištenja stadiona svim klubovima (varazdinski.hr, 2018). Zanimljivo je u tom kontekstu spomenuti i odgovor predstavnika navijačke skupine *White Stones* na pitanje jesu li ih političari kontaktirali i pokušali utjecati na njih prije lokalnih izbora 2017. godine: *Da, kratko i jasno, ne želeći precizirati tko ih je kontaktirao.*

Koliko je nogomet važna tema za politiku, govori i postizborni animozitet između sadašnjega gradonačelnika Ivana Čehoka i kluba NK Varteks. Naime, iako je Zajednica športskih udruga omogućila prije izbora klubu NK Varteks korištenje Gradskog stadiona Varteks, ubrzo nakon izbora to im je onemogućeno, odnosno ugovor je raskinut. Na to su burno reagirali *White Stones*-i koji su se oglasili priopćenjem u kojemu su između ostaloga istaknuli:

Gospodine gradonačelnice, gospodo gradski vijećnici, ne želimo vjerovati da ste u stanju odbiti korištenje GRADSKOJE imovine skupini GRAĐANA koja se za svoje ideale bori transparentnošću i požrtvovnim radom, vođena ljubavlju prema klubu koji su uništili. Odbijamo vjerovati da se u našoj Hrvatskoj i našem Varaždinu, ne cijeni predan rad, ne cijeni uspjeh, ne cijeni interes građana. Istovremeno, oni kojima su odobravani gradski krediti za spas kluba koji su potom netragom nestali (nitko nije odgovarao), isti oni koji su promijenili sveto ime Varteks i odveli klub u stečaj (nitko nije odgovarao), isti oni koji su napravili desetke milijuna dugova (nitko nije odgovarao), isti oni koji su pravomoćno osuđeni za namještanje nogometnih utakmica – kao nagradu dobivaju korištenje stadiona, te štoviše, tolerira se njihov rad usmjeren protiv nas. (Indeks.hr, 2018).

Iako se Čehok nastojao ograditi od ovakve odluke (lokalni.vecernji.hr, 2019), indikativno je da su navijači prozvali upravo njega te se na primjeru ove situacije vide posljedice podjele u nogometu na politiku.

Iz svega navedenoga, sasvim je jasno kako je promjena imena imala snažne implikacije na sadašnje stanje u varaždinskom nogometu te kako se podjele varaždinskog nogometa reflektiraju na dnevno-političku situaciju i na političku kampanju. Time se potvrđuje početna hipoteza da je promjena imena imala snažan utjecaj na sadašnje stanje nogometa u Gradu Varaždinu.

Zaključno, sagledavajući povijesne činjenice i cjelokupan kontekst toga trenutka, ali i sadašnjega stanja, može se zaključiti i potvrditi početna hipotezu kako promjena imena NK Varteks u NK Varaždin predstavlja mnogo više od čiste tehničke odluke. Promjena imena varaždinskog nogometnog kluba u sebi skriva direktno miješanje politike u nogomet, loše financijsko i sportsko upravljanje kluba, spregu političke, gospodarske, društvene elite i sporta te prekid s tradicijom i uništavanje identiteta kluba. Sve navedeno, kulminiralo je u trenutku potpune bezidejnosti i nesnalaženja u obliku odluke o promjeni imena te rezultiralo podijeljenim gradom po pitanju nogometa.

Zaključak

Cilj istraživačkoga rada bio je analizirati i utvrditi međuodnos politike i nogometa u kontekstu promjene imena nekadašnjega uspješnog varaždinskog nogometnog kluba koji je počeo kao Tivar, nastavio kao Slavija i Tekstilac te u konačnici svoje najveće rezultate postigao kao NK Varteks. Istraživanjem su se nastojali utvrditi politički i društveni aspekti promjene imena detektiranjem i analizom ključnih političkih i društvenih aktera te implikacije promjene imena na sadašnje stanje u varaždinskom nogometu. Istraživanje je temeljeno na povijesnoj rekonstrukciji događaja i polustrukturiranim intervjuima koji su vođeni s relevantnim akterima toga vremena. Analizirajući politički aspekt promjene imena, utvrđeno je da su, uz sve druge gospodarske, društvene i sportske aktere koji pokazuju nevjerojatnu međusobnu povezanost, ključni politički akteri bili Ivan Čehok i Zlatko Horvat, što potvrđuje njihova povezanost s gotovo svim procesima i akterima unutar kluba te njihovo direktno zagovaranje promjene imena kluba.

Ključni društveni akteri koji su sudjelovali u promjeni imena bili su navijačka skupina *White Stones* i mediji. Pokazuje se da je

navijačka skupina *White Stones* zajedno s medijima izražavala određenu snagu u smislu javnoga pritiska, no ipak nedovoljno jaku za obranu tradicije imena NK Varteks. Uvidi u članke i intervjui pokazuju da su mediji svoj posao obavili profesionalno i objektivno, no kako je njihova uloga „*watch dog-a*“ zakazala. Promjena imena pokazala se kao faktor koji je ostavio snažne posljedice na stanje u varaždinskoj nogometnoj sceni. To se očituje u prisutnosti dvaju klubova, NK Varteks i NK Varaždin, između kojih postoji visoka razina animoziteta što upućuje na podijeljenost grada po pitanju nogometa. Također, utjecaj promjene imena na podijeljenost grada po pitanju nogometa posljedično se reflektira na dnevno-političku situaciju i na političku kampanju čime varaždinski nogomet postaje bitno političko pitanje. Zaključno, promjena imena ne predstavlja čisto tehničku odluku, ona u sebi skriva direktno miješanje politike u nogomet, loše financijsko i sportsko upravljanje kluba, spregu političke, gospodarske, društvene i sportske elite te prekid s tradicijom i uništavanje identiteta kluba te predstavlja povod današnje podjele u varaždinskom nogometu.

Literatura

- Brentin, Dario. A lofty battle for the nation“: the social roles of sport in Tudjman's Croatia, u: John Hugshson, John, Fiona Skillen (eds.): *Football in Southeastern Europe: From Ethnic Homogenization to Reconciliation*. London, New York: Routledge, 2014: 51-61.
- Lalić, Dražen (2018) *Nogomet i politika. Povijest i suvremenost međuodnosa u Hrvatskoj*. Zagreb: Fraktura.
- Perasović, Benjamin i Bartoluci, Sunčica (2007). Sociologija sporta u hrvatskom kontekstu. *Sociologija i prostor*, 45 (1 (175)), str. 105-119.
- Vrcan, Srđan (2003) *Nogomet – politika – nasilje. Ogledi iz sociologije nogometa*. Zagreb: Jesenski&Turk.
- Vukotić Ivica (2001) *70 godina Nogometnog kluba Varteks Varaždin*. Varaždin: Nogometni klub Varteks Varaždin.
- 24sata.hr (2009) Ime ide u povijest: Varteks postaje Varaždin Farmal? Dostupno na: <https://www.24sata.hr/sport/ime-ide-u-povijest-varteks-postaje-varazdin-farmal-109011> (19. prosinca 2018).
- Facebook.com (2018) White Stones Varaždin. Dostupno na: <https://www.facebook.com/pg/WhiteStonesVarazdin/about/> (19. prosinca 2018).

- Hjp.znanje.hr (2018) Hrvatski jezični portal - politika. Dostupno na: http://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=eVtgWhg%3D (19. prosinca 2018).
- Hasm.hr (2018) Istraživački projekt - Financiranje sporta u Republici Hrvatskoj s usporednim prikazom financiranja u EU. Dostupno na: <https://www.hasm.hr/usavrsavanje/strucna-literatura/istrazivacki-projekt-financiranje-sporta-u-republici-hrvatskoj-s-usporednim-prikazom-financiranja-u-eu/> (19. prosinca 2018.)
- Index.hr (2009) White Stonesi: Varteks, ne damo te! Dostupno na: <https://www.index.hr/sport/clanak/white-stonesi-varteks-ne-damo-te/427726.aspx> (19. prosinca 2018).
- Index.hr (2007) Kezelj, Rožmarić i Podvezanec podijeli ostavke u NK Varteksu. Dostupno na: <https://www.index.hr/sport/clanak/kezelj-rozmaric-i-podvezanec-podnijeli-ostavke-u-nk-varteksu/356786.aspx> (19. prosinca 2018).
- Index.hr (2010) Ne damo Varteks: White Stonesi protiv promjene imena kluba. Dostupno na: <https://www.index.hr/sport/clanak/ne-damo-varteks-white-stonesi-protiv-promjene-imena-kluba/468549.aspx> (19. prosinca 2018).
- Indeks.hr (2007) Ivan Topolnjak novi predsjednik NK Varteks. Dostupno na: <https://www.index.hr/sport/clanak/ivan-topolnjak-novi-predsjednik-nk-varteks/361030.aspx> (19. prosinca 2018).
- Index.hr (2017) PISMO ČEHOKU Oni koji su uništili klub i namještali utakmice za nagradu su dobili stadion, a Varteksu ne daju ni blizu. Dostupno na: <https://www.index.hr/sport/clanak/oni-koji-su-dizali-kredite-napravili-dugove-i-namjestali-utakmice-imaju-stadion-a-varteksu-ne-daju-ni-blizu/981567.aspx> (19. prosinca 2018).
- Lokalni.vecernji (2017) Navijači traže pravo igranja na stadionu, Čehok kaže da to nije njegov posao. Dostupno na: <https://lokalni.vecernji.hr/zupanije/navijaci-traze-pravo-igranja-na-stadionu-cehok-kaze-da-to-nije-njegov-posao-4863> (3. travnja 2019).
- Nk-varteks.com (2018) SLUŽBENI DOKUMENTI KLUBA.

- Dostupno na: http://www.nk-varteks.com/index.php?option=com_content&view=article&id=94&Itemid=235&lang=hr (19. prosinca 2018).
- Nk-varteks.com (2017) KANDIDATI ZA GRADONAČELNIKA SLOŽNI: NOGOMETNOM KLUBU VARTEKS MJESTO JE NA GRADSKOM STADIONU. Dostupno na: http://nk-varteks.com/index.php?option=com_zoo&task=item&item_id=341&category_id=1&Itemid=223&lang=hr (19. prosinca 2018).
- Regionalni.com (2015) Promjenom imena do kluba neopterećenog s dugovima. Dostupno na: <https://regionalni.com/promjenom-imena-do-kluba-neopterecenog-s-dugovima-18747/> (19. prosinca 2018).
- Sportnet.rtl.hr (2010) Varteks postao Varaždin. Dostupno na: <https://sportnet.rtl.hr/vijesti/399260/nogomet-1-hnl/varteks-postao-varazdin/> (19. prosinca 2018).
- Sportnet.rtl.hr (2007) Varteks treba predsjednika kojemu je stalo. Dostupno na: <https://sportnet.rtl.hr/vijesti/348432/nogomet-hnl/varteks-treba-predsjednika-kojemu-je-stalo/> (19. prosinca 2018).
- Sportnet.rtl.hr (2011) Varaždin mijenja ime u Varteks. Dostupno na: <https://sportnet.rtl.hr/vijesti/426273/nogomet-1-hnl/varazdin-mijenja-ime-u-varteks/> (3. travnja 2019).
- Tportal.hr (2009) Zlatko Horvat novi predsjednik NK Varteksa. Dostupno na: <https://www.tportal.hr/sport/clanak/zlatko-horvat-novi-predsjednik-nk-varteksa-20090416> (19. prosinca 2018).
- Tportal.hr (2009) Na listi Čehoka trener Varteksa i primadona. Dostupno na: <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/na-listi-cehoka-trener-varteksa-i-primadona-20090430/print> (3. travnja 2019).
- Tportal.hr (2014) Afera Tehnobeton – Ivan Čehok, Zlatko Horvat i Miroslav Bunić. <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/afera-tehnobeton-ivan-cehok-zlatko-horvat-i-miroslav-bunic-20141118> (19. prosinca 2018).
- Varazdinski.rtl.hr (2017) NOGOMET Varaždinski 'gradonačelnici' o odnosu NK Varaždin – NK Varteks. <https://varazdinski.rtl.hr/vijesti/politika/3164111/nogomet-varazdinski-gradonacelnici-o-odnosu-nk-varazdin-nk->

varteks/(19.prosinca 2018).

Political and Social Aspects of Changing the Name of NK Varteks

Lovro Lukavečki

Abstract

Over time, with its development and ever-growing popularity, sport became a sort of social phenomenon that provokes strong emotions and attracts most people. Of course, one of the most massive, most widespread and most popular sports in the world is certainly football. In a way, it became a sort of a secular religion. But football, through its globalization, professionalization and commercialization is increasingly attracting all actors of society, and its relationship with politics is becoming more intense. Although the literature states that the relationship between football and politics has been visible in Croatia from the very first matches played in this region, in independent Croatia it is becoming more obvious. Considering that most of the public funding of sports in Croatia is realized locally and that the political and social aspects of football are becoming more important for the local community, this paper presents research about the interplay between football and politics in the event of the name change of Varteks Football Club. Using a qualitative interview method with relevant political and social actors, I tried to establish a strong interplay between the political, economic and football elites and the influence of social actors in the decision-making process. The paper also analyzes the extent to which the change of the name of the club has had an impact on the current state of football and politics in Varaždin. In conclusion, the work detects what changing the name of FC Varteks really means.

Keywords

local level, FC Varteks, the interplay between football and politics, social actors, the status of football in Varaždin